

Intervju 2010-09-23

Kristina Söderpalm

Kan du berätta om din bakgrund?

Jag är född i Lidköping 1940, men uppvuxen i Skara. Där tog jag studenten 1959. Sedan gav jag mig iväg till Lund för att studera. Jag var väl lite tveksam ett tag vad jag skulle satsa på men det blev museimannautbildning. Jag läste "Nordisk och jämförande fornkunskap" och "Nordisk och jämförande folklivsforskning". Jag nosade även på konsthistoria och ekonomisk historia. Sedan tog jag en listexamen i Jämförande nordisk folklivsforskning. Numer heter ju ämnet etnologi. På somrarna försökte jag förkovra mig på utgrävningar och annat slags fältarbete, textilinventeringar och dokumentation av färgeri och spinneri. Det var trångt på museimannabanan, det fick man ju sig till livs av Sydsvenska museers aspirantförening. Sedan höll jag på att skriva på min avhandling, som handlade om vägar och milstenar bl.a. när min professor Nils Arvid Bringeus sa att "Nu får du skynda dig att bli färdig, för det finns en tjänst på göteborgs historiska museum", som det hette på den tiden. Det var efter att intendent Alva Olsson hade avlidit på sommaren. Hon var ju etnolog och förestod det som då hette folklivsavdelningen.

Jag blev klar med min examen och kom hit i mitten av december 1967. Sedan dess har jag varit göteborgs museer trogen. Jag förestod ju då folklivsavdelningen, den andra avdelningen hette "avdelningen för högre stånd" och så fanns byggnadsminnesvård, som var den tredje avdelningen. Man gjorde ju lite av varje på den tiden, det var inte så många anställda akademiker. Man fick hålla på både med föremålsregistrering, katalogisering och utställningar varvat, så att säga. Det var en spännande tid. Det var Allan T. Nilson som var museichef då. Han hade ju kommit hit ett par år tidigare, 1965, men han hade också varit här på 50-talet som amanuens innan han blev länsantikvarie i Jönköping. Jag hade faktiskt jobbat för honom fem år tidigare på en utgrävning i Jönköpings län. Han var ju också född och uppvuxen i Skara men jag kände honom inte personligen på den tiden, han var så pass mycket äldre än jag. Något som hände det första året var att man startade undervisning vid universitetet i folklivsforskning. Det fanns inte här då. Det var i folkuniversitetets regi och det var Allan Nilson och jag som hade hand om den undervisningen. Sedan från hösten 1969 blev det ämne vid universitetet, som filial till Lund till att börja med. Vi fortsatte att ha kontakt med institutionen och en del undervisning här på museet i anslutning till allmogeutställningen.

Fanns det då någon särskild anledning till att du kom just hit, till dåvarande Göteborgs Museum?

Nej, jag hade väl varit beredd att söka mig vart som helst egentligen men Allan T. Nilson kände till mig lite sedan Jönköpingsperioden. Det var ju bara ett halvår som jag var där men jag minns att jag gjorde någon liten vandringsutställning om påhittiga smålänningar och sedan var det en stor utgrävning i Värnamo som tog mesta tiden, så jag bodde på ett pensionat där.

Vilka var dina arbetsuppgifter under den första tiden på museet?

Det var ju lite blandat men jag fick ju ganska snart börja med utställningar och det gillade jag för att jag har väl en liten konstnärlig ådra kanske man kan säga. Jag gick på Gerlesborgs Målarskola, på en sommarkurs, sista året på gymnasiet. Sedan kom jag väl fram till att det skulle bli ett ganska hårt liv att leva på det och så var jag ju även intresserad av forskning så museijobbet passade egentligen ganska bra. Då fick man göra lite av varje och samtidigt få lite utlopp för det estetiska. Ingmar Hasselgren var ju här då, än så länge vikarie på högreståndsavdelningen och vi gjorde en utställning om "Det dukade bordet" tillsammans, minns jag. Det var i en lokal tvärs över här som Allan Nilson hade låtit renovera, det var myntkabinett där förut.

Sedan var det en stor utställning där vi skulle göra någonting om arbetarkultur och det blev "Göteborgar'n i ett rum och kök". Då hade vi upprop i pressen innan efter minnen och föremål. Vi hade kontakt med ett hundratal göteborgare som skänkte föremål till museet och vi gjorde små intervjuer med dem också. Från början var det jag tillsammans med lektor Per Gösta Rinsell, som var på den pedagogiska sidan då, men sedan tog Per Gösta tjänstledigt för att studera så det blev jag som slutförde den utställningen. Inger Wikström-Haugen, som blev chef för medicinhistoriska sedan, var med på ett hörn också som vikarie för Per Gösta Rinsell. Sedan var det Ulla Häglund också som var textilkonservator. Den gjordes med ganska små medel den där utställningen men den blev mycket omtyckt av göteborgarna, så den blev stående. Den var väl egentligen inte tänkt att bli en permanent utställning och var inte gjord för det så vi fick staga upp den emellanåt. Jag kommer inte ihåg exakt när den lades ned men det närmade sig 1990-talet.

Stämmer det att Allan T Nilsons eget intresse för etnologi påverkade museet?

Ja, det gjorde det. Där är jag ju part i målet eftersom jag räknar mig som etnolog men jag menar att det är ett ämne som ligger väl till för museiverksamhet. Det är lite övergripande på något sätt. Det är ett historiskt ämne men har på senare tid blivit ganska nutidsinriktat. De frågeställningar som en etnolog har är alltid aktuella i insamlingsammanhang och i fältarbete. Fältarbete och intervjuer är ju en viktig del i etnologens material. Ämnet var ju från början också väldigt inriktat på museiverksamhet. Den första proffesuren var knuten till Nordiska museet i början på 1900-talet. Det är naturligtvis många ämnen som kan vara bra i en museiverksamhet, fördelen med de klassiska museiämnena är väl att de var ganska föremålsinriktade och brydde sig om den materiella kulturen medan historiker t.ex. är mer intresserade av de skrivna källorna, i alla fall har varit. Sedan har det ju gått i vågor. Etnologin har ju närmat sig sociologin och tyckt att det var för mycket av föremålsstudier tidigare. Det går fram och tillbaka det där. Plötsligt kommer det ekonomihistoriker och skriver om järnplogen. Det var ju ett typiskt etnologämne tidigare men de lägger lite andra aspekter på det kanske. Överger man ett område så kommer någon annan och tar det istället.

Hade du förväntningar på hur ditt yrkesliv skulle bli?

Jag hade ju varit ute och praktiserat en del på somrarna så jag visste ju en del redan. Jag kom väl underfund med att man måste vara lite praktiskt lagd och man måste kunna slå i en spik. Helst skulle man ha en egen verktygslåda för det kunde vara ont om teknisk support, så att säga. Man får inte vara rädd för att bära lite och göra lite på eget bevåg. Man får inte sitta där i akademisk upphöjdhed

Kan du berätta om du har något område där du är specialiserad?

Ja, det har ju gått i perioder. Man styrdes ju ganska mycket av omgivningen. Det var t.ex. samarbete med arkeologiska museet rätt mycket. Jag skrev ju en artikel om landskapets bruk och nytta i en temabok som de gav ut i sin skriftserie, arkeologerna. Då hade jag ju varit runt mycket i göteborgs omgivning. Det hände mycket med inkorporering, man planerade för en kraftig utbyggnad av staden och inför det gjordes inventeringar av bebyggelse och minnen på omgivande landsbygd. På det sättet fick man en ganska god kännedom om landskapet här runt omkring. Sedan var det också stora förändringar inne i staden eftersom hela stadsdelar revs, sanerades. Det var ju Haga, Landala, Olskroken, Annedal. Där var jag ju med då. Vi hade extraanställda som gjorde intervjuer i de här stadsdelarna. Jag fanns med i projektledningen. Det var mycket intressant och vi anställde etnologer för de intervjuundersökningarna och gjorde även annan dokumentation i form av foto. Det var mer osynliga förändringar också. I Vasastan, Lorensberg stenstaden gjorde jag en intervjuundersökning själv. Den undersökningen, plus arkivstudier, påbörjade jag ett doktorsarbete på som jag kanske ska försöka slutföra nu när jag blir pensionär. (skratt) Att göra det vid sidan om jobbet var lite för krävande. Där var en annan typ av människor och det skedde smygande förändringar där i och med att den stadsdelen kontoriserades i väldigt stor utsträckning. Folk flyttade från de stora våningarna till andra stadsdelar, Askim, Örgryte och så. Jag har upplevt ett förändringsskede i stadens historia. Det var inte så vattentäta skott på den tiden men det kanske det inte är nu heller, får vi hoppas, mellan byggnadsvårdsavdelning och övriga avdelningar. Man gjorde räddningsaktioner en hel del.

Jag var även med och ansvarade för renovering av Skändla Sörgård och Påvelundsstugan i Västra Frölunda, som idag omhändertas av hembygdsföreningar där. Det skedde en förändring i avdelningsinriktningen. Det var i samband med att den ordinarie tjänsten på högrestandsavdelningen skulle utlysas som man insåg att det var lite gammaldags med den ämnesindelningen och att man inte kunde ha det så längre med folklivsavdelning och högrestandsavdelning. Då gjorde man den mer funktionsinriktad mot utställningar. Den fick då Ingemar Hasselgen som tidigare hade vikarierat och blivit klar med sin doktorsavhandling. Folklivsavdelningen blev då automatiskt mer inriktad på insamling och dokumentation. Jag fick huvudansvar för föremålsinsamlingen. Det är en ganska dryg bit i synnerhet eftersom vi på den tiden samlade in mycket och gjorde mycket kompletteringar för att få lite bukt med den sociala snedvridningen i samlingarna. Vi samlade in i snitt 600 nyförvärv varje år. Då ingår inte arkeologiska fynd och sådant för det hörde inte till min avdelning, de historiska utgrävningarna sköttes ju av historiska museet.

Jag vill ju säga att jag har flera specialiteter... Ingemar Hasselgren slutade sedan. Han hade ett ansvarsområde som han hade odlat och det var Ostindiska Kompaniet. I och med att han slutade så fick jag alla de frågorna över på mig. Jag var inte så jättebegeistrad men efterhand började jag få en viss kännedom om det området också.

Stadsmuseet bildades ju 1993 och då fick vi ju söka om tjänster och så efter som det omorganiserades. Då sökte jag mig från samlingar till publika. Jag hade upplevt att det var jobbigt att få till stånd vissa förändringar. Det här med databehandling, det var lite för få resurser på samlingar. Man fick rycka och slita i fotografer t.ex., det var hopplöst att få grejerna fotograferade proffsigt. Sedan tyckte jag att det var roligt att göra någonting av det här insamlade materialet. Jag hade ju jobbat mycket med utställningar ändå. Det var ganska stora utställningar också, som föll inom det etnologiska. Man kunde ju kombinera utställning och insamling. Det gjorde vi i utställningen "Minns du 50-talet". Vi gjorde en stor utställning i samband med Nordik (stavning?), '82, var det väl. "Svenska ungdomsföreningen för bygdekultur" hade någon form av jubileum här då. Då gjorde vi en stor utställning på Kronhuset som hette "Nordisk kust".

Det är många utställningar, "Barnets världar" var en annan. Det var ett tema som alla museerna hade under ett år. Då gjorde vi en utställning här i huset ihop med Etnologiska museet. Efter att Allan Nilson slutade blev det en period av väldigt många museichefer. Gunnar Dahlström var den åttonde i raden de sista femton åren. De första femton åren var det Allan Nilson. Jag har ju varit här i fyrtio år. Det är väl både på ont och gott att ha olika chefer. Alla har ju olika temperament och olika inriktning. Någon period var det en trojka, eller fyra som satt i ledningen och då föll ju saker mellan stolar. Det var väl inte så bra. Sedan utvecklades kanslichefskapet till museidirektörsbefattning och ibland var det han som vikarierade.

Jag var projektledare för en stor utställning "Dödens riter". Det var inte vi själva som hade hittat på den men det var museidirektör Bo Jonsson som fick kontakt med begravningsentreprenörerna och initierade det projektet. Det var väldigt intressant, vi hade en kommitté med företrädare för Svenska kyrkan, Frikyrkan, Katolska kyrkan, Ortodoxa kyrkan och Judiska församlingen. Den var lite mångkulturell även Islam var med. Jag tänkte att "denna utställning blir nog min död" för jag slet väldigt med den (skratt). Då kunde man sitta i huset bredvid, nummer 14, och där kunde man sitta ända till midnatt för det var inget larm där. Det var väldigt bra på sätt och vis men jag kom ju inte hem i tid. Vi gjorde en bok också med samma titel "Dödens riter" och den blev ganska uppmärksam. Även utställningen gick bra. Vi hade mycket aktiviteter i anslutning till den. Några dagar efter öppnandet inträffade det sorgliga att Estoniakatastrofen inträffade. Då blev utställningen ännu mer aktuell, kan man säga. Vi hade ett ganska omfattande undervisningsprogram då.

En annan utställning som jag kan påstå att jag drog hit var "Hemma i konsten". Det hade varit en liten vandringsutställning i Blekinge med det temat och jag tyckte att det skulle vara intressant att ta hit den. Även om det var en konstutställning så var temat ganska etnologiskt. Då kände jag Ann-Sofi Topelius på Nationalmuseum så jag kontaktade henne, det var hon som stod bakom den här mindre utställningen i Blekinge. Så det blev

en sådan utställning på Kronhuset, jag tror att det var 1986. Den drog mycket folk under ett par månader då den stod men då hade vi också dagliga visningar, öppet även måndagar och så. Det var Barbro Dahlstrand som sedan gick bort tyvärr, alldeles för ung, som var med och vi hade visningar tillsammans.

Sedan var det en jätteutställning som hette "Vid sidenvägen". Det hade varit en artikel i Svenska dagbladet om den eftersom den visades först i Finland. Det var ett samarbete mellan Finland och dåvarande Sovjetunionen. Materialet var väldigt intressant, både arkeologiskt och etnografiskt. Dåvarande museichefen Christian Axel-Nilsson tog kontakt med de andra museicheferna i huset, det var ju tre museer här i huset, arkeologiska museet och etnografiska museet. Vi skulle åka och titta på den utställningen. Det var förste museitekniker Tomas Villard och jag som åkte till Helsingfors någon av de sista dagarna som utställningen skulle stå. Vi flög fram och tillbaka samma dag och kom tillbaka med en massa foton. Sedan gick vi upp till Christian Axel-Nilsson som tittade på bilderna och så bestämdes det att vi skulle försöka ta hit utställningen. Det kopplades in reklambyråer som sa att om vi lade på 100 000 kronor till så kan vi räkna med att det kommer 25 000 ytterligare besökare. Det var ett jättearbete som ockuperade hela personalen. Det blev mest historiska museets personal men i någon mån även etnografiska museets personal som ägnade sig åt den utställningen. Karin Asman, (stavning?) från Rhösska museet, togs in för att hålla i den pedagogiska verksamheten och visningarna. Någon fick sitta hela dagarna och ta emot beställningar av olika bussbolag runt om i landet och skicka kataloger och så. Det var en intressant erfarenhet. Det kom ryska museimän hit och de installerade sig i ett rum på andra våningen i västra flygeln och där skulle de ha både kylskåp och kokplatta för de hade inte råd att gå ut och äta. De åt björnkorv och kokade te. De hade heller inte råd att åka spårvagn utan gick fram och tillbaka från ett hotell borta i Lunden. Det kom olika museimän från Ryssland hit och avlöste varandra. Uppackningen var spännande minns jag. Materialet kom i jättestora trälårar fyllde med träull och föremålen låg däri. Det gällde att kolla så man inte hade missat något. Bland annat var det en häst med utrustning som var utställd med selyg och sadel och fint broderat täcke. Runt svansen skulle han ha en stor guldkula. Plötsligt sa någon "var är den där guldkulan?", den syntes på något foto. Men ingen hade packat upp den och då fick man stå på huvudet i trälåarna och som tur var hittade vi guldkulan. (skratt) Vi höll på här till tolv på nätterna. Det var strax efter jul så det var vinter och en av de kallaste vintrarna, minns jag. Vi hade skaffat någon utrustning som skulle vara så bra för att mata fram alla utställningstexter. De kom ut på remsor i stora härvor och sedan skulle de monteras. Det var inget toppensystem det där faktiskt. Men den blev en publiksuccé den där utställningen och sedan hade vi övertidstimmar i massor att ta ut. Det var inte så bra för museet om man tog ut det i pengar för då blev det kanske brist i kassan.

Sedan gjorde vi utställningen "Lejonet och Kronan". Det var en museidirektör som satt en kort tid bara som tog initiativet till den, Käthe Bäcklund. Där var alla museerna inblandade och den skulle göras på Svenska mässan och handla om göteborgs grundläggning och 1600-talet framförallt då. Det blev en jättestor utställning. Man hade gjort någon glädjekalkyl då och kalkylerat med 100 000 besökare. Det var ju en strålande sommar så de flesta åkte ut och badade så det kom bara 80 000. Det var ju mycket

egentligen det också för det var ju inte så många månader den pågick. Tanken var att de som gick på Liseberg också skulle gå på den här utställningen och det gjorde de väl i viss mån i alla fall. Det där höll ju på att ta knäcken på museets budget och Kätthe Bäcklund sa upp sig.

Det var även tal om att stänga Ostindiska huset ett tag med de tre museer som var här då. Museinämndens ordförande hade förordat det men då demonstrerade vi här. Vi gjorde skyltningar med dödsannonser och vi hade slagit upp och förstorat ett uppslag ur Nordisk familjebok där det står om Göteborgs Museum. Göteborgs Museum, som det hette, är ju ett av landets äldsta museer, egentligen det äldsta utanför Stockholm. Det startade redan före Nordiska Museet och Nationalmuseet. Den där skyltningen fick vi ta bort sa museinämndens ordförande men vi fick ha den i foajén i alla fall. Där hade vi också en järnkista där folk fick lägga pengar till "Göteborgs Museivänner", med landshövding Huss i spetsen. Museinämnden hade något möte på industrimuseet borta i Gårda och därutanför demonstrerade vi med plakat. Det blev ju inte så att museet stängdes som tur var. Jag vet inte om det var meningen att Ostindiska Huset skulle slå igen för gott men man vet ju aldrig. Ibland har det väl sagts att huset inte passar för museiverksamhet och utställningsverksamhet. Det finns de som efterlyser mer moderna och flexibla lokaler. Personligen ser jag det som att detta huset och dess verksamhet på något sätt är ett kulturminne i sig och att det är någonting att slå mynt av, så att säga. Om man vill se på det ur publiksynpunkt så är det en attraktion i sig som det gäller att ta vara på. Sedan kan man behöva andra lokaler också för industrisamlingar och sådant, det är ju också sant men det ena behöver inte utesluta det andra. Jag anser även att det bör finnas en utställning här kring Ostindiska huset eftersom det är så pass unikt med Svenska Ostindiska Kompaniet. Det hoppas jag att det blir så småningom. Jag projekterade en utställning kring det temat efter ombyggnaden som blev klar 1996. Då hade vi inte så stora resurser eftersom det var många utställningar som skulle göras i ordning då för återöppnandet, så visst kunde man göra det mycket bättre än den var, men temat bör återkomma i en separat utställning och vara permanent.

Du har ju jobbat en del med samlingar

Ja, det har jag gjort och vi kom ju in i något som hette Samdok. Jag var ju med i den verksamheten när den startade och innan den startade i förarbetet. Det var Nordiska museet som gick ut till andra kulturhistoriska museer om att man borde ta ett samlat grepp på insamlingsverksamheten. Det handlade inte minst om insamling och dokumentation i samtiden med tanke på kommande generationer. Det var en konferens på Julita gård, som Nordiska museet har hand om, under tidigt 1970-tal. Sedan bildades Samdokorganisationen så småningom. Inom Samdok blev det sedan ett antal pooler kring olika delteman. En av poolerna var hempoolen och den kom vi att delta i tillsammans med bland andra Kulturen i Lund. Då träffades vi regelbundet och åtog oss att göra en undersökning var.

Vi här i Göteborg gjorde då ett varvsarbetarhem och det var jag som gjorde den undersökningen i en varvsarbetarfamilj. Familjen bodde på Hisingen, i Hisings Kärra och det gjordes intervjuer och insamling. Vi samlade in hela deras kök med synlig inredning

och synliga föremål men även ett urval av innehållet i skåp och lådor. Vi dokumenterade hela hemmet i foton och tog upp familjens fritidsvanor. Familjen hade två pojkar och pappan var handbolls- och fotbollstränare för ungdomar. Mamman var dagbarnvårdare vid den tiden. Det där köket blev sedan utställt på det nya Industrimuseet i Gårda. Etnografiska museet flyttade in i Industrimuseets lokaler på Gårda när vi byggde om här. Industrimuseet skulle integreras med stadsmuseet så det lades ned, trots att det var ganska nyuppställt. De hade ju nyligen flyttat dit från Götaplatsen.

Har din syn på samlande förändrats under tiden du har arbetat?

Det klart att man kan ju inte samla på precis alla områden. Därför tycker jag att Samdok organisationen var väldigt bra. Samlingsfrågorna diskuterades inte tillräckligt mycket på hemmaplan så det var bra att komma tillsammans med andra och resonera om problemen och hur man ska förhålla sig. Kravet på museet att skapa nya utställningar hela tiden gjorde att man inte riktigt fick andrum för att diskutera insamlingsfrågorna bredare inom museet. Det kanske är bättre nu, jag hoppas det. Det var bra att delta i de här poolerna för det blev lite pådrivande också även om de inte kunde ställa direkta krav på oss, vi fick ju inga ekonomiska resurser utifrån, utan man fick se till att ha det i sin budget. Dels måste man ju ha god kännedom om sina samlingar för att ha idéer om vad man ska samla in för det handlar ju om att komplettera det gamla och samtidigt se sig om i nutiden vad som kan vara intressant att satsa på. Som museum måste man ju försöka profilera sig lite också för om man bara tittar på stadshistorien som ett tema då kan det bli lite likartade utställningar från det ena regionala museet till det andra. Man måste titta lite på vad som är karaktäristiskt för den här staden. På vilket sätt skiljer den sig från andra? Då får man lyfta fram det som är karaktäristiskt lite tydligare så att det blir spännande att besöka museet.

Vilka förväntningar tror du finns på Göteborgs Museum och vad har man för roll?

Ja, det är ju naturligtvis att man förväntar sig att få en historia om Göteborg och dess omland vill jag betona eftersom stadens gränser har ju förflyttats och en stad är ju alltid beroende av sitt omland. För en så betydelsefull stad som Göteborg har omlandet varit ganska stort. Det går ju ett stråk utmed Göta Älv och upp till Värmland och Bergslagen, så om man vill kan man dra det ganska långt. Man får akta sig för att bli ett hembygdsmuseum i den snäva bemärkelsen även om "urgöteborgarna" vill känna igen sig i den nostalgiska biten. Men vi har ju varit ganska bra på att ta upp invandring och förorter under årens lopp. Historiska händelser och historien som sådan tas ju inte upp så mycket av de andra museerna i Göteborgsområdet.

Det lanserades ett tema för alla museer att delta i som hette "den svenska historien". Där hade man väl förväntat sig mer pengar från centralt håll än vad som kom och det blev väl inte någon stor utställning som vi gjorde här. För detta museet är det ju tacksamt att återkomma till det ämnet, tycker jag. Man behöver ju inte ta det som nationell historia enbart. Det var ju ett projekt som hette "Skagerak/Kattegatt projektet". Det blev att Bohuslans museum kom att delta mycket i det men det temat har varit på tal långt tidigare också.

Under en period var det mycket utställningar här från Öststaterna och det var kanske lite politiskt styrt faktiskt. Aktiviteten att erbjuda utställningar var kanske större från Öststaterna än de var från Holland och England och sådär. Vi har haft utställningar från Holland här också och dit har jag gjort flera resor. Det är ett museitätt land så där kan man hämta in mycket på kort tid. Inför 1800-talsutställningen gjorde vi en studieresa dit till ett flertal museer. Jag var även över och höll föredrag i Skottland i samband med ett symposium där kring deras ostindiska kontakter. Då höll de ju på att bygga upp ett nytt nationalmuseum i Edinburgh men jag har inte sett det färdigt tyvärr. Det är spännande att ha kontakt med museer runt om. Urbaniseringsprocessen kan man ha som ett tema då, i olika tider.

Vilken tror du har varit den viktigaste förändringen under åren som har format museet till vad det är idag?

Ja, rent fysiskt var ju ombyggnaden ganska omdiskuterad faktiskt och vi fråntrodde ju då vissa andra lokaler. Man kan ha antikvariska synpunkter på den men jag tycker att det har blivit bra att vi har fått en så stor hörsal. Vissa utrymmen blev ju utrensade också så att det blev lite större salar. Det var lite inbåsat förut. Sedan bytte museet namn från Göteborgs Historiska Museum till Göteborgs Stadsmuseum. Det kan man kanske diskutera. Jag vet inte hur bra den förändringen var därför att somliga stadsmuseer i andra länder för en ganska undanskymd tillvaro. Folk förväntar sig inte mer än några tavlor och modeller och upplever det som lite tråkigt. Det har jag själv tyckt om museer utomlands. Till exempel stadsmuseet i New York, som inte är något stort museum och inget jättebra museum heller, däremot finns ett museum i Chicago som kan vara en förebild. Det är modernt och intressant på något vis. Amsterdams historiska museum har vi haft en del kontakt med. De är också inhysta i gamla byggnader i ett gammalt kloster mitt i staden och är lättillgängligt. Londons stadsmuseum är också framåt och föredömligt. Paris stadsmuseum är inte sådär väldigt kreativt, det är lite i den där stilen modeller och tavlor. De har något som motsvarar vårt faktarium fast det är separat.

Kan du berätta om sammanslagningen av museerna?

Ja, det var ju att man slog samman de museer som har regionala intressen. Det tycker inte jag var fel egentligen men det var nog lite smärtsamt. Det blev lite slagsmål om tjänsterna. Sammantaget blev det ju färre avdelningar än det varit tidigare och färre antal högre tjänster. Jag vet att arkeologerna sörjde. De var ju ett av landets få arkeologiska museer, industrimuseets samlingar är ju ganska stora och vidlyftiga och de har ju inte fått tillräcklig plats i detta huset. Där skulle det ju inte vara fel med en filial på Hisingen. Samtidigt måste man ha med den biten i de stadshistoriska utställningarna annars kan man ju inte fortsätta framåt. Det var i något skede då jag tyckte att man skulle ockupera grannkvarteret här med tidningslokalerna där. Där kunde man gjort någonting. Sedan har det kommit andra museibitar också som inte fanns här i huset från början, teatersamlingarna och skolsamlingarna, så det är mycket.

Vad tror du om museets framtid?

Ja den blir vad man gör den till kan man säga. Det finns ett fantastiskt material i samlingarna. Med kreativitet och fantasi tror jag egentligen inte att det är så svårt att dra folk. Men när jag började här fanns inte så många kanaler på TV och det är så mycket som drar nu naturligtvis. Det är kanske lättare i en mindre stads om Skara där jag kommer ifrån, där finns ju ett länsmuseum, där springer alla bildade människor på samma sak och är med på allting på något sätt. Det är mycket lättare att nå alla i en sådan stad. Här är det ju så mycket som lockar och drar åt olika håll.

Vad tycker du är det viktigaste du har gjort på museet?

Den där utställningen "Göteborgar'n i ett rum och kök" var ju, i all sin enkelhet, ganska bra. Det kändes att det var något som hade saknats. Det hade ju gjorts tillfälliga utställningar kring arbetarrörelsen och sådana saker men det kom mycket folk hela tiden. Sedan har det blivit frusna ögonblick i Haga som i viss mån kanske har fyllt det tomrummet. Utställningar kompletterar ju varandra så att säga. Det är mixen av ämnen som blir bra. Sedan har vissa utställningar varit större ansträngningar än andra. Dit hörde väl "Lejonet och Kronan", som sedan flyttades över till Kronhuset och stod där i många år. "Dödens riter" var en manifestation och jag tror att museet behöver göra sådana saker ibland som sticker ut. Sedan är det ju den här insamlingsverksamheten som har bedrivits. Den har varit viktig. Som etnolog tycker jag att sådana utställningar som startar med en insamling och med dokumentation och sedan utmynnar i utställning och publikation känns väldigt bra. Då har man liksom varit med hela vägen men det kräver ju lite framförhållning. Man kan inte göra det i en hast för då blir det inte bra.

Har man ett ansvar som museitjänsteman/kvinna för kulturarvet?

Det är klart att man har. Man skiljer mellan aktiv och passiv insamling. Egentligen är det ingen värderingsskillnad för att göteborgarna kommer hit och erbjuder oss sina föremål och de ska behandlas med respekt även om vi inte kan ta emot allt som vi blir erbjudna. Det är ju en fin kontaktyta också och man kan passa på att intervjua dem och fråga efter foton. Det är viktigt att de känner sig delaktiga i museet. Sedan måste man göra lite fokusering på insamlingsteman såsom Samdok har gått i bräsch för så att man får lite mer helhetsgrepp på det man samlar in, men visst har man ansvar för det man gör. Man vill ju servera någon sorts... sanning är väl fel att säga kanske, men i en utställning målar man ju upp en verklighet, hoppas man i alla fall. Ibland skapar den opinion också kanske när det gäller mer brännande ämnen. För många år sedan var det en utställning som hette "Giftna sig eller ej", det var då det började bli vanligt med samboskap och sådär. Det låter ju inte så brännande i våra öron att giftna sig eller ej men då var det det.

Är det en viktig roll för museet att diskutera på det sättet?

Ja det tycker jag, att man ska ta upp det som ligger i tiden och fånga in det. Det behöver inte alltid vara i någon stor utställning men det kan vara ett diskussionsämne. Men kanske

hellre ska satsa på snabbhet och göra mindre utställningar med aktiviteter omkring. Men man kan ju inte vara expert på allt. Man förväntas väl ha en viss kunskap om kultur och kulturarv. Det finns ju andra som är större experter på vissa saker som man då får bjuda in.

Är utställningar museets viktigaste medium eller sätt att nå ut?

Det får man nog säga att det är för att föremålen bör plockas ut ur magasinen och sättas in i sammanhang och då är det ju den konkreta formen som gäller. Sedan kan man komplettera med bildspel och andra medier också. Gärna publikationer i anslutning som har ett bestående värde som samtidigt blir dokumentation av utställningen. Ibland kan man känna att ”nu river vi den här utställningen och sedan är den glömd”. Den kanske hade förtjänat att finnas kvar i någon form. Ibland kan det också vara en fördel att en utställning står lite längre så att man kan göra saker kring den, föredrag o.s.v. Det beror ju på vad museet har resurser till och vad man ska satsa krutet på.

Kulturminnesvården har jag ju inte berört så mycket eftersom det blev mer separerat sedan, den enheten. Det handlar om stadens miljöer och sådant, bevarandefrågorna. Det är någonting som engagerar folk mycket. Jag antar att Urbanum är tänkt som ett sådant forum och det tycker jag är jättebra. Det är tacksamt att knyta an till den debatten och ge folk möjlighet att uttrycka sig. Det är absolut ett viktigt ämne för museet på flera sätt. När det gäller utgrävningar och så tycker jag att det är roligt att man relativt snart efter en utställning kan ge folk lite feedback.

Hur ser du på det här med öppna magasin?

Det har jag väl ingenting emot om man kan göra det på ett säkert sätt. Det kanske är en sak att göra det i Mölndal. Här finns lite mer stöldbegärligt material än därute. Tanken är ju inte ny. Det finns ju också exempel på sådant utomlands. Jag var på ett museum i Bristol som hade glasat en hel del i magasinen så att man kunde släppa in allmänheten där. Sjöfartsmuseet i Rotterdam hade en avdelning i museet som var lite magasinsartad. Där hade de enklare teman och öste på med grejor så att det fick lite magasinskaraktär. Det var en slags skattkammare. Helsingfors har också ett publikt magasin. Nordiska museets stora magasin ligger ju på Julita men jag vet inte hur det är där. Nationalmuseum i Köpenhamn har nya magasin och där gjorde vi studiebesök inför Stadsmuseets bildande. De fick en massa pengar från Egmontfonden för att satsa just på dataregistrering och magasin. De byggde upp klimatanpassade magasin på sitt frilandsmuseum. Det är viktigt att bereda forskare och även amatörer möjlighet att få titta på det de är intresserade av och det kan ibland upplevas som en belastning om man inte organiserar det på något sätt. Då kanske det är bättre att man har en service för det och utrymme där man kan servera dem grejorna. Industrisamlingarna var väl kanske något att satsa på som öppna magasin, som början till ett industrimuseum. Det skulle jag kunna tänka mig att det skulle passa om de inte vet vad de ska göra med Eriksbergshallen. Där var ju en utställning nu som inte blev någon succé. (Intervjun avslutas)

Komplettering av intervju via mail 2010-09-27

När det gäller utställningar har de mer långvariga, egenproducerade känts bra att få göra – Göteborgar'n i ett rum och kök, Den lyxiga lasten från Kina (om SOIC) och sist men inte minst Folk i rörelse – om 1800-talets Göteborg. En basutställning om 1800-talet hade varit på tal under Lili Kaelas cheftid och det gjordes förberedelser med bl.a. studieresa till museer i Nordjylland. Under hennes korta tid som chef även för GHM (hon var sedan tidigare chef för Arkeologiska museet), innan hon gick i pension, hann inte utställningen komma till stånd, däremot blev det en bok för vilken jag var medredaktör, Göteborg för 100 år sedan, om 1880-talet Göteborg. Först under Gunnar Dahlströms tid blev utställningen förverkligad och det var en stor glädje för mig att ett par år före min pension få leda det projektet. Sedan har det varit en rad tillfälliga utställningar som jag nog berättade en del om. (Det finns kapslar i arkivet i OIH om samtliga utställningar under GHM:s tid och de är också omskrivna i årstrycken).

När det gäller insamling och dokumentation anser jag att SAMDOK (dokumentation av samtiden i föremål, bild och data i samverkan mellan de kulturhistoriska museerna; se bulletin med samma namn) initierat av Nordiska museet utgör en milstolpe. Det började med Julitakonferensen 197?. Jag skrev underlaget till Museinämndens svar på remissen till Göteborgs museer ang. detta samarbete. Under min tid var GHM med i Hempoolen, Handelspoolen och Offentliga poolen (sistnämnda med tanke på Medicinhistoriska museet som en tid var anknutet till GHM). Vi gjorde bl a fältdokumentationer av ett varvsarbetarhem på Hisingen (KS) och av handelshuset Elof Hansson (Agneta Hermansson och KS). Den förstnämnda resulterade förutom i intervjuer och foton i en omfattande föremålsinsamling och sammanfattades i en rapport. Intervjuundersökningar i olika stadsdelar som stod inför sanering eller annan förändring har jag berättat en del om i intervjun. I Vasastadsundersökningen (KS) ingick en delundersökning av "trotjänarinnor" (Agneta Hermansson). Ett stort projekt som var följden av en motion i stadsfullmäktige på vilken jag skrev fram underlaget till museinämndens svar gällde industri och hantverk. Det emanerade i en undersökning av Volvo och Varven, ledd och sammanfattad i en publikation av fil.dr, sedermera prof. Gösta Arvastsson, som extraanställdes för att leda och genomföra projektet. Vid sin sida hade han en projektledningsgrupp med berörda museichefer där jag var sekreterare. Det gjordes också viss fältdokumentation av hantverkare (AH, KS). Ett annat projekt med bakomliggande motion gällde att rädda och bevara den fotografiska bilden i ytterstadsdelarna framför allt på Hisingen och i södra skärgården och resulterade i ett stort antal reprofoton med åtföljande data till museets arkiv (KS). Föremålsregistrering och –katalogisering var ett löpande arbete för vilket jag hade huvudansvaret fram till Stadsmuseets bildande. Där hade jag flera medarbetare, både fastanställda och tillfälliga "AMS-akademiker". Jag var bl.a. med i det dataförberedande arbetet på riksnivå genom SAMOREG och utvecklade modeller för en mer strukturerad dokumentation i anslutning till föremålsförvärven. I slutet av min tid med detta skickades accessionsliggare och dataförberedda blanketter till Älvsbynprojektet (AMS-projekt i Nordiska museets regi) där uppgifter blev inmatade som kom att utgöra utgångsmaterialet för museets senare utvecklade databas Carlotta.

Inför Stadsmuseets bildande var jag med på studieresan med företrädare för museinämnden och museifolket till Danmark, Tyskland och Holland (rapport) och deltog senare tillsammans med Gösta Öborn och Marie Nyberg i arbetet med att skriva fram ett koncept för utställningsverksamheten i det blivande stadsmuseet (rapport), Inför det arbetet gjorde vi en studieresa till England (rapport).

2010-09-27

Kristina Söderpalm